

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016275907

Дата перевірки:
23.05.2024 11:27:34 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
23.05.2024 11:42:50 EEST

ID користувача:
100011299

Назва документа: Курсова робота_Шепітько Владаислава

Кількість сторінок: 34 Кількість слів: 8231 Кількість символів: 63467 Розмір файлу: 60.46 KB ID файлу: 1016067137

27.4% Схожість

Найбільша схожість: 23.7% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1015793393)

11.1% Джерела з Інтернету

806

Сторінка 36

24.6% Джерела з Бібліотеки

50

Сторінка 41

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

3

ПОЛТАВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»
Циклова комісія правознавства

КУРСОВА РОБОТА
З ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
на тему «Цивільні правовідносини»

Виконала студентка 3 курсу
Шепітько Владислава Сергіївна
спеціальності 081 «Право»
Миколаєнко Наталія Іванівна
Науковий керівник: Товста С. П.

ПОЛТАВА – 2024

Спадкування за законом

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ СПАДКОВИХ ВІДНОСИН.	5
1.1. Поняття та правова природа спадкових правовідносин.....	5
1.2. Структура спадкових правовідносин.....	6
1.3. Підстави та порядок відкриття спадщини.....	9
1.4. Проблематика зарубіжного досвіду щодо питання спадкових відносин.....	12
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ.	18
2.1. Підстави виникнення спадкування за законом.....	18
2.2. Правова характеристика черговості спадкування за законом в цивільному законодавстві України.....	19
РОЗДІЛ 3. ПОРЯДОК ТА УМОВИ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ В ЦИВІЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ.	23
3.1. Прийняття спадщини за законом.....	23
3.2. Право на відмову від прийняття спадщини.....	24
3.3. Інші умови спадкування за законом.....	26
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах питання спадкування набуває все більшої актуальності. Це пов'язано з необхідністю забезпечення правової визначеності у відносинах, що виникають між спадкоємцями, а також з потребою врахування змін у законодавстві, які відбуваються з плином часу. Важливість теми зумовлена також глобалізаційними процесами, внаслідок яких відбувається збільшення кількості міжнародних спадкових справ, що вимагає глибокого аналізу не тільки національного, але й міжнародного спадкового права. Зростаюча кількість спадкових спорів, складність процесу визначення спадкоємців та розподілу спадщини вимагають удосконалення існуючих нормативних актів і підходів до регулювання спадкових правовідносин. Також актуальність дослідження підкреслюється необхідністю захисту прав і законних інтересів спадкоємців, особливо в умовах, коли існує ризик їх порушення. Окрім того, важливим аспектом є і вплив спадкування на розвиток економічних відносин, адже спадкове право регулює перехід значних активів. У зв'язку з цим, дослідження особливостей спадкування за законом є не тільки теоретично значущим, але й має велике практичне значення для забезпечення правової впевненості та стабільності у суспільстві.

Аналіз публікацій за тематикою дослідження. Науково-теоретичним підґрунтям для розкриття головної проблеми теоретичного дослідження стали загальнотеоретичні наукові здобутки та дослідження у галузі права вчених-юристів: Васильченко В. В., Гончарова А.В., Заїка Ю.О., Іванова К.Ю., Ковальчук Я.В., Кравчик М. Б., Нелін О., Трохимчук К.О., Чабан О.М. та ін.

Об'єктом дослідження є спадкові правовідносини в Україні.

Предметом дослідження є особливості спадкування за законом в контексті цивільного законодавства України.

Метою дослідження є аналіз та систематизація особливостей спадкування за законом.

Завдання дослідження:

1. Розглянути поняття та правова природа спадкових правовідносин.
2. Охарактеризувати структуру спадкових правовідносин.
3. Розкрити підстави та порядок відкриття спадщини.
4. Обґрунтувати проблематику зарубіжного досвіду щодо питання спадкових відносин.
5. Дослідити підстави виникнення спадкування за законом.
6. Розглянути правову характеристику черговості спадкування за законом в цивільному законодавстві України.
7. Розкрити прийняття спадщини за законом.
8. Вивчити право на відмову від прийняття спадщини.
9. Дослідити інші умови спадкування за законом.

Теоретичне та практичне значення теми. Теоретичне значення дослідження полягає у поглибленому аналізі правових норм, що регулюють спадкові відносини, а також у систематизації та класифікації основних понять і принципів спадкового права. Практичне значення роботи визначається можливістю використання її результатів у подальшому вдосконаленні законодавства, у практичній діяльності нотаріусів, юристів, судових органів, а також у навчальному процесі при викладанні дисциплін цивільного права та спадкового права.

Методи дослідження. У дослідженні використовувалися такі методи: аналітичний, догматичний, порівняльно-правовий, історичний, метод аналізу нормативно-правових актів.

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, в яких розглядаються теоретичні аспекти спадкових відносин, особливості спадкування за законом, порядок та умови спадкування в цивільному кодексі України, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ СПАДКОВИХ ВІДНОСИН

6

1.1. Поняття та правова природа спадкових правовідносин

Сучасна українська юридична література визначає спадкові відносини як цивільно-правові стосунки, що виникають з успадкування майна померлої особи. Спадкоємець має право спадкування, що передбачає перехід прав та обов'язків померлої особи до її правонаступника. Успадкування розглядається як форма універсального правонаступництва в країнах континентального права, а в країнах « загального права» – як розподіл майна померлого між особами, зазначеними в законі або заповіті [3, с. 137].

Відповідно до першої концепції, спадкоємець під час прийняття спадщини стає наслідувачем усіх прав та обов'язків померлого, не маючи можливості обирати лише часткове прийняття. Країни з « загальним правом» розуміють спадкування інакше, ніж ті з « цивільним правом» , при цьому спадкоємець отримує права й обов'язки померлого як єдине ціле. Ця процедура, відома як адміністрування, включає складання списку боргів, їхню оплату й погашення під контролем суду. Сучасні цивілісти вважають, що спадкоємець отримує всі майнові та деякі особисті немайнові права померлого. Це означає, що при спадкуванні майно передається як єдина сукупність, за винятком певних особистих прав і обов'язків [4, с. 49].

Перехід прав та обов'язків від спадкодавця до спадкоємців відбувається у межах спадкових правовідносин, розуміння сутності та змісту яких може вирішити багато теоретико-методологічних питань, пов'язаних із спадковим правонаступництвом. Більшість авторів, урахувавши складність спадкових правовідносин, пропонують їх класифікацію залежно від дій спадкоємців у правонаступництві, вводячи стадії або види спадкових правовідносин. Спадкові правовідносини залишаються важливими, оскільки спадкоємець може посилається на них як на підставу своїх майнових прав у відповідь на суперечки стосовно правомірності набутого майна. Проте, коли спадкоємець набуває свої

7
майнові права, він вже не вважається спадкоємцем у правовому розумінні. Це показує, що спадкові правовідносини розглядаються у широкому і вузькому контексті в науці цивільного права. Вони можуть бути розглянуті як загальні правовідносини, що виникають при відкритті спадщини і припиняються при настанні прав і обов'язків, аналогічних до прав спадкодавця. У вузькому сенсі, це конкретні правовідносини, які регулюються нормами спадкового права і виникають у зв'язку зі смертю особи та спадкоємством [15, с. 112].

Таким чином, спадкові правовідносини в українському праві займають особливе місце, оскільки поєднують в собі риси як універсального правонаступництва, так і індивідуального підходу до передачі майнових прав і обов'язків. Вони відображають глибоке законодавче розуміння необхідності захисту прав на спадщину, як це впливає з основних принципів цивільного права, а також специфічних культурних та історичних традицій України. У контексті глобальних та європейських правових практик Україна продовжує розвивати своє законодавство, намагаючись забезпечити баланс між правами та обов'язками спадкоємців, що сприяє стабільності та передбачуваності в спадкових правовідносинах. Враховуючи важливість цих відносин у житті кожної особи, правильне розуміння та застосування спадкового права є ключовим для забезпечення правової безпеки та справедливості у суспільстві.

1.2. Структура спадкових правовідносин

Правовідносини, як у цивілістиці, так і в теорії держави й права, розглядаються як взаємна поведінка осіб, регульована правовими нормами і забезпечена силою державного примусу. Їх сутність включає суб'єктів, об'єкт і зміст. Спадкові правовідносини відповідають цим критеріям: об'єктом є права та обов'язки спадкодавця, змістом є суб'єктивні права спадкоємців на спадщину. Суб'єктами цих відносин є самі спадкоємці. Проте, не всі відносини, пов'язані зі спадщиною, є цивільно-правовими; деякі є адміністративно-правовими, фінансовими та податковими, такі як охорона спадщини чи реєстрація спадкового майна. Цивільно-правовими є лише ті відносини, в

8
результаті яких настає зміна суб'єкта, заміщуючи спадкодавця новими спадкоємцями з аналогічними правами. Таким чином, відносини, які вважаються окремими, насправді є частиною загальних спадкових відносин [19, с. 333].

Враховуючи вищезазначене, спадкові правовідносини можна визначити як цілісні за суб'єктами, змістом, предметом і функцією ставлення, що призводить до заміщення спадкодавця іншими особами у всіх їхніх правах та обов'язках. Спадкове право, як підгалузь цивільного права, відіграє важливу роль у взаємозв'язку поколінь та передачі цінностей, не лише матеріальних, від одного покоління до іншого. Спадкові правовідносини також мають суб'єктний склад, який визначає правовий статус усіх учасників цих відносин. Однак визначення правового статусу суб'єктів спадкування є дискусійним і проблемним питанням, яке потребує подальшого дослідження у сфері спадкового права. Суб'єкти спадкових правовідносин володіють певною сукупністю прав та обов'язків і є безумовними учасниками цих відносин [12, с. 102].

Слід розрізнити поняття « суб'єкт права » , яке охоплює учасників усіх видів відносин, які включені у предмет правового впливу загалом і у конкретні галузі права. З цієї позиції важливо розглянути коло осіб, які можуть вважатися суб'єктами спадкування. Успадкування є правовими відносинами, де беруть участь два суб'єкти: правонадавач і правонаступник. Без наявності правонадавача неможливе правонаступництво і, відповідно, спадкові правовідносини. Навіть після фізичної смерті особи деякі її права продовжують існувати, наприклад, право на визнання свого авторства або на повагу до особистості. Таким чином, залишки правоздатності такої особи можуть захищатися її правонаступниками, тобто спадкоємцями, у відповідних органах.

З врахуванням цього аналізу можна висунути класифікацію учасників спадкових правовідносин. На наш погляд, учасників спадкування можна розподілити на такі категорії:

1. Спадкодавець.
2. Спадкоємець.
3. Інші вторинні учасники, яких, у свою чергу, можна поділити на:

9

- Тих, хто згідно з законом або за вказівкою спадкодавця сприяє отриманню та збереженню спадкових прав (нотаріус, виконавець заповіту, інші державні органи або органи місцевого самоврядування і т. д.).

- Тих, хто має майновий інтерес або набуває спільні майнові права при спадкуванні майна спадкоємцями (кредитори, боржники спадкодавця тощо). Правовий статус таких вторинних учасників та рівень їх участі у спадкових правовідносинах чітко визначаються законодавством, тому майже не викликають дискусій [9, с. 65].

Правовий статус спадкодавця та спадкоємця потребує детального вивчення. Інститут спадкового права є ключовим елементом цивільного права, який регулює спадкоємність у правах та обов'язках фізичної особи-спадкодавця. Зростаюча кількість об'єктів у власності осіб підвищує значення спадкового права, яке визначає механізм правонаступництва при їх смерті. Це вказує на зростаючий інтерес до регулювання спадкових відносин. Наукове завдання полягає в аналізі цього елемента спадкових правовідносин для створення системи суб'єктів, виокремлення проблем та виявлення тенденцій функціонування. У цій сфері важливу роль відіграють і спадкодавець, і спадкоємець, яких деякі дослідники визнають суб'єктами спадкових правовідносин [8, с. 111].

Спадкові правовідносини тлумачать як цілісний комплекс відносин, а спадкоємець виступає їх суб'єктом. Однак, деякі вважають, що і спадкодавець також є суб'єктом цих правовідносин. Аргументи на користь цієї позиції стосуються спадкодавця як суб'єкта спадкового спадкоємства і структурної організації спадкових відносин. Однак, існують заперечення щодо цього підходу. Спадкодавець, втративши правоздатність через смерть, не може бути суб'єктом будь-яких правовідносин, включаючи спадкові. Також, заперечується зв'язок між складанням заповіту та спадковими правовідносинами. Такий підхід відзначається нелогічністю і не відповідає структурі права. Нарешті, відзначається розрив між поняттями «спадкові правовідносини» та «спадкове правонаступництво». Суб'єктом спадкових правовідносин може бути лише спадкоємець [14, с. 96].

10

Загальною ознакою правовідносин у цивільному праві, так і в теорії держави й права, є їхнє тлумачення як взаємодії осіб, яку регулюють правові норми та забезпечують силу державного примусу. У контексті спадкових відносин, важливо розуміти їхню природу як цілісний комплекс, де спадкоємець виступає основним суб'єктом. Водночас, є дискусії стосовно визнання спадкодавця також суб'єктом цих відносин, проте такий підхід не відповідає структурі права та принципам логіки. Розрізняючи поняття «спадкові правовідносини» та «спадкове правонаступництво», можна зрозуміти, що суб'єктом спадкових правовідносин є лише спадкоємець. Таким чином, ретельне вивчення і аналіз цих аспектів сприятиме розвитку спадкового права як важливої галузі цивільного права.

1.3. Підстави та порядок відкриття спадщини

Під відкриттям спадщини розуміють появу фактів, які припиняють спадкові правовідносини для спадкоємців та породжують їх для спадкоємців, згідно з законом. Згідно зі статтею 1220 Цивільного кодексу України, спадщина відкривається у разі смерті особи або оголошення її померлою. Це означає, що необхідною і достатньою умовою для відкриття спадщини є смерть громадянина. Однак закон також пов'язує відкриття спадщини з фактом оголошення особи померлою. В будь-якому випадку (чи то смерть, чи оголошення померлим), документом, що підтверджує факт відкриття спадщини (і є підставою для видання свідоцтва про право на спадщину), є свідоцтво про смерть спадкодавця. Це обумовлено вимогами статті 49 Цивільного кодексу, згідно з якою смерть особи є актом цивільного стану і підлягає обов'язковій державній реєстрації. Зазначена стаття визначає обов'язкову державну реєстрацію народження фізичної особи та її походження, громадянства, шлюбу, розірвання шлюбу, зміни імені і смерті [2].

Під час звернення спадкоємця у зв'язку з відкриттям спадщини, нотаріус проводить розслідування, щоб встановити наступну інформацію:

- Факт смерті спадкодавця.

- Час і місце відкриття спадщини.
- Склад кола спадкоємців, наявність заповіту.
- Наявність спадкового майна, його склад і місцезнаходження.
- Потребу у заходах з охорони спадкового майна [5, с. 76].

Нотаріус перевіряє факт смерті фізичної особи і відкриття спадщини, отримуючи свідоцтво про смерть від спадкоємця або копію актового запису про смерть з органу державної реєстрації актів цивільного стану. Якщо немає свідоцтва про смерть, нотаріус може запросити копію актового запису про смерть або повний витяг з Державного реєстру актів цивільного стану. Якщо смерть громадянина була зареєстрована в іншій країні, необхідний документ відповідної компетентної іноземної організації може бути пред'явлений після легалізації. Якщо свідоцтво про смерть вказує тільки місяць та рік або тільки рік смерті, то час відкриття спадщини вважається останнім днем зазначеного місяця або 31 грудня поточного року.

Час відкриття спадщини може бути днем смерті особи або днем, з якого вона визнається померлою. Рішення суду щодо оголошення особи померлою або встановлення факту смерті в певний час не може бути використане нотаріусом для підтвердження факту смерті. Якщо декілька осіб, які можуть спадкувати одна від одної, померли протягом одного дня, спадщина відкривається одночасно і окремо для кожної з них. Якщо декілька осіб, які можуть спадкувати одна від одної, померли в результаті спільної небезпеки, такої як стихійне лихо, аварія або катастрофа, вони вважаються померлими одночасно. В цьому випадку спадщина відкривається одночасно і окремо для кожної з них. Якщо спадкоємець помер незалежно від спадкодавця, але наступного дня, він не вважається померлим одночасно з ним і має право на спадщину [13, с. 209].

Час відкриття спадщини після смерті осіб, які були реабілітовані згідно з встановленими процедурами, є днем прийняття рішення відповідною Комісією щодо повернення спадкоємцям першої черги майна реабілітованої особи.

Згідно зі статтею 29 Цивільного кодексу України, місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця. У випадку, якщо

спадкодавець мав кілька місць проживання, враховується останнє місце його реєстрації. Однак існують деякі винятки для певних категорій осіб [2]:

Військовослужбовці та студенти, що навчалися за межами свого місця проживання, вважаються спадкоємцями того місця, де вони проживали до вступу на службу або навчання. Якщо спадкодавець проживав у соціальному закладі, такому як будинок-інтернат для інвалідів, ветеранів, самотніх осіб та літніх людей, місцем відкриття спадщини вважається місцезнаходження цього закладу. Якщо спадкодавець помер у в'язниці, місцем відкриття спадщини вважається його останнє місце проживання перед арештом.

У разі, коли спадкодавець проживав на території монастиря, храму або іншого релігійного будинку, місцем відкриття спадщини вважається місцезнаходження цього будинку. Якщо спадкодавець, якому належало майно в Україні, мав останнє місце проживання за кордоном, місце відкриття спадщини визначається відповідно до Закону України «Про міжнародне приватне право».

У випадку, коли невідоме місце проживання спадкодавця, місцем відкриття спадщини стає місцезнаходження його нерухомого майна. Якщо наявні кілька об'єктів нерухомості з різними місцезнаходженнями, спадкоємці можуть обрати один з них. У відсутність нерухомого майна, місцем відкриття спадщини вважається місцезнаходження основної частини рухомого майна, що може бути підтверджено документами, такими як свідоцтво про державну реєстрацію транспортного засобу, витяг з реєстру прав на цінні папери або ощадна книжка.

Підтвердження місця відкриття спадщини може бути отримане через наступні документи:

1. Довідка від житлово-експлуатаційної організації.
2. Довідка від правління житлово-будівельного кооперативу, що підтверджує реєстрацію (постійне місце проживання) спадкодавця.
3. Запис у будинковій книзі, що свідчить про реєстрацію (постійне місце проживання) спадкодавця.
4. Довідка від адресного бюро.

13

5. Довідка від райвійськкомату, підтверджуюча, що спадкодавець проживав за відповідною адресою до призову на військову службу.

Важливо зауважити, що свідоцтво про смерть не може бути використане як підтвердження місця відкриття спадщини. Якщо спадкоємці не мають документів, що підтверджують місце відкриття спадщини, нотаріус має пояснити їм їхнє право звернутися до суду з заявою про встановлення місця відкриття спадщини. У цьому випадку місце відкриття спадщини буде підтверджено копією рішення суду, що набрало законної сили [19, с. 335].

Таким чином, процедура відкриття спадщини в українському праві є чітко регульованим процесом, який розпочинається з моменту смерті особи або оголошення її померлою. Законодавство вимагає належної реєстрації смерті для запуску механізмів спадкування, в той час як нотаріуси відіграють ключову роль у забезпеченні правильного ходу цього процесу. Чітке дотримання законодавчих процедур не тільки спрощує передачу спадкових активів та пасивів, але й забезпечує захист прав усіх зацікавлених сторін, включаючи спадкоємців, кредиторів та інших учасників правовідносин.

1.4. Проблематика зарубіжного досвіду щодо питання спадкових відносин

Недавні зміни в українському законодавстві про спадкування дозволили розширити коло спадкоємців, включаючи іноземних громадян та осіб без громадянства, як за законом, так і за заповітом. Законодавство надає спадкодавцям можливість вільно розпоряджатися своїм майном у заповітах, враховуючи осіб із різних правових систем. Цивільний кодекс України включає майно, пов'язане з іншими правовими системами, таке як нерухомість за кордоном і майнові права з іноземними установами, як частину спадщини. Проблематика колізій у міжнародному спадкуванні виникає через взаємодію більш ніж однієї правової системи. Визначення права, що підлягає застосуванню до спадщини, залежить від міжнародних угод або національних

колізійних норм, що допомагають вибрати компетентний правопорядок у складних випадках спадкування [11, с. 143].

В міжнародній практиці розрізняють універсальну та роздільну системи для визначення застосовного права до спадкування. Універсальна система використовує один правопорядок для всього майна спадкодавця, базуючись на його національності або останньому місці проживання, тоді як роздільна система розрізняє рухоме та нерухоме майно, застосовуючи до них правила різних країн. Практичне застосування цих систем часто ускладнене визначенням відповідного права. Колізійна норма вибирає правопорядок для спадщини, але не врегульовує питання заповідальної здатності чи форми заповіту. Законодавство відмовляється від застосування іноземного права, якщо це суперечить публічному порядку країни.

Українська практика базується на роздільній системі, за якою рухоме майно спадкується за правом країни останнього проживання спадкодавця, а нерухомість — за законом країни, де майно знаходиться. Це може створювати складнощі, особливо коли майно розташоване в різних країнах, але застосовується право лише однієї з них. Існує практика універсального правонаступництва, де весь спадок регулюється одним правопорядком, сприяючи прийняттю спадщини як єдиного цілого.

У деяких країнах колізійні норми визначають статут спадкування за громадянством або останнім місцем проживання спадкодавця. Проблеми можуть виникати, коли застосування таких норм конфліктує з законами країни, де знаходиться нерухомість. Українське колізійне законодавство дозволяє використання права держави останнього місця проживання спадкодавця або за вибором у заповіті — права держави його громадянства [17, с. 12].

При розгляді колізійних норм, що регулюють спадкові відносини в Україні та інших країнах Співдружності Незалежних Держав, слід звернути увагу на ключову особливість. Цивільні кодекси таких країн як Вірменія, Білорусь та Казахстан дозволяють спадкодавцю через заповіт визначити, що для його майна буде застосовуватися право країни його громадянства, поряд із основним правилом, що спадкування рухомого та іншого майна, крім

15

нерухомого, регулюється правом країни доміцилю спадкодавця на момент його смерті (ст. 1292 ЦК Вірменії, ст. 1133 ЦК Білорусі, ст. 1121 ЦК Казахстану).

Це відображає глобальну тенденцію визнання права на автономію волі у міжнародних спадкових відносинах, яке, однак, має обмеження в обсязі та формі вираження. Така можливість вираження волі спадкодавця обмежена лише через заповіт або інше розпорядження на випадок смерті, як це підтверджено в законодавстві країн СНД, а також, наприклад, у Вступному законі до Німецького цивільного кодексу та Цивільному кодексі Квебека.

Щодо обмежень автономії волі спадкодавця, вони можуть включати обмеження за типом спадкового майна. Так, в законодавстві країн СНД та Квебека передбачена можливість вибору права лише для рухомого майна, в той час як німецьке законодавство дозволяє вибір німецького права для нерухомості, що знаходиться в Німеччині. Також існує обмеження щодо вибору права тільки тих юрисдикцій, з якими спадкодавець має зв'язок через громадянство, доміциль, місце перебування або розташування спадкового майна.

Держави загального права, включаючи Великобританію та США, дотримуються системи роздільності спадкової маси. Згідно англійського та американського права, спадкування рухомого майна визначається правом доміцилія померлого. У Великобританії відповідне правило було закріплене в прецеденті 1744 року, регулюючи коло осіб, спадкоємців, частку кожного, а також права та обов'язки. Те ж саме стосується і США, де діє доктрина, схожа на британську практику.

Колізійне право більшості американських штатів містить питання про спадкування нерухомості та рухомого майна. Законом визначається спадкування нерухомості за її місцезнаходженням, а рухомого майна – за доміцилією спадкодавця на момент смерті. У відсутність спадкоємців за законом або заповітом майно може перейти до скарбниці штату.

У французькому праві, хоча існує концепція універсального правонаступництва, принцип полістатутності спадкування дотримується строго.

16

Нерухомість, включаючи нерухомість, володіння іноземцями, підпорядковується французькому законодавству, зокрема щодо передачі у спадок.

Це правило також передбачає різницю у режимах спадкування між рухомим і нерухомим майном та підтверджується судовою практикою, зокрема рішенням Касаційного Суду Франції від 3 січня 1980 року.

У сучасній судовій практиці Франції закріплено, що право спадкування рухомого майна визначається за законом останнього доміцilia померлого. Цей принцип був сформульований у рішенні касаційного суду від 24 червня 1878 року у справі про спадщину баварського підданого, який проживав у Франції. Також цим же рішенням було встановлено застосування принципу зворотного відсилання.

Сучасна французька доктрина акцентує увагу на проблемі « розщеплення міжнародних спадщин » , відстоюючи логічність цього явища. Основні складнощі системи роздільності спадкової маси полягають в тому, що може бути застосовано кілька правопорядків спадкування, що може бути складним або навіть неможливим [18, с. 217].

У Німеччині, згідно з Вступним законом до Німецького цивільного уложення, спадкування регулюється правом держави, громадянином якої є спадкодавець на момент смерті. Також передбачено використання зворотного відсилання, коли іноземне право посилається на німецьке право, що стосується певних ситуацій.

Отже, обидві системи колізійного регулювання спадкових відносин характеризуються певними труднощами в практичному застосуванні. Система « роздробленої спадкової маси » породжує множинність статутів спадкування та інші недоліки, які виявляються і в українському законодавстві.

Законодавство України у сфері міжнародного приватного права регулюється Законом України « Про міжнародне приватне право » , який визначає систему дроблення спадкової маси на рухоме та нерухоме майно з різними правилами застосування права. Стаття 70 цього закону передбачає, що спадкові відносини загалом регулюються за правом країни останнього проживання спадкодавця, якщо інше не вказано в заповіті. Стаття 71

17

конкретизує, що спадкування нерухомого майна відбувається за правом країни, де це майно розташоване, а рухоме майно, що реєструється в Україні, підлягає українському праву. Вказані статті демонструють перехід від універсального до роздільного регулювання спадщини, залежно від типу майна.

Ця система роздільного регулювання створює основу для «полістатутності» у випадках міжнародного спадкування, коли різні частини спадщини підпадають під різні правові системи, що може ускладнити процес спадкування. Особливість українського регулювання полягає в спеціальній нормі стосовно спадкування майна, що реєструється в Україні, що свідчить про спроби законодавця зберегти єдність і цілісність спадкового майна. Втім, виникають питання щодо відповідності цих норм до універсального правонаступництва, закріпленого в Цивільному кодексі України, яке передбачає єдине правонаступництво по всьому майну без розділення на рухоме і нерухоме. Ці колізії у законодавстві підкреслюють проблеми, з якими можуть зіткнутися правозастосовні органи при вирішенні міжнародних спадкових справ [22, с. 87].

Отже, можна сказати, що проблематика зарубіжного досвіду щодо питання спадкових відносин охоплює широкий спектр тем і аспектів, які включають у себе правові, соціальні, культурні та економічні аспекти спадкоємності. Ось деякі ключові питання, які часто виникають у зарубіжних дослідженнях та практиці з питань спадкових відносин:

1. Правова регламентація: різні країни мають різні системи правової регуляції спадкування. Деякі країни, наприклад, мають систему « примусового спадкування», де певна частина майна має бути спадкована згідно з законом, незалежно від волі спадкоємця. У інших країнах існують системи, які надають більшу свободу волі спадкоємця.

2. Права спадкоємців: це охоплює права та обов'язки спадкоємців, включаючи право на спадкування, права до спадкового майна, а також обов'язки щодо боргів спадкоємця.

3. Рівень сімейного зв'язку: в деяких культурах і системах спадкування велика увага приділяється сімейним зв'язкам, таким як брати, сестри, діти

тощо. У інших культурах може переважати індивідуалістичний підхід, де воля особи має більшу вагу.

4. Спадкові практики та звичаї: національні традиції і звичаї часто впливають на спадкові практики. Деякі країни можуть мати традиційні обряди, пов'язані зі спадком, які можуть відрізнятися від формальних правових норм.

5. Проблеми спадкових суперечок і судові справи: суперечки між спадкоємцями або недоречне складені спадкові документи можуть призводити до судових справ і проблем у вирішенні спадкових питань.

6. Міжнародні аспекти спадкування: у світі зростає міжнародна мобільність, і це ставить питання щодо того, як права на спадщину регулюються, коли спадкоємець має зв'язки з кількома країнами.

Дослідження зарубіжного досвіду дозволяє розуміти різноманітність спадкових систем і практик, а також вивчати ефективні методи вирішення проблем, пов'язаних із спадковими відносинами [10, с. 33].

Значення цих змін у законодавстві полягає у забезпеченні більшої гнучкості та адаптивності спадкових правовідносин, відповідно до потреб глобалізованого суспільства. Розширення кола спадкоємців та можливість включення іноземних елементів у заповіти покращує правову впевненість осіб, які здійснюють міжнародні пересування або мають майно в різних країнах. Водночас, це вносить певні виклики для правозастосування, оскільки потребує врахування різних правових систем та культур. Національні правові системи мають забезпечити адекватні механізми для вирішення колізій, що можуть виникати з цих причин, сприяючи таким чином правовій ясності та справедливості у міжнародному спадковому праві.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ

2.1. Підстави виникнення спадкування за законом

Перехід майна до спадкоємців за законом або заповітом є реалізацією спадкових прав. Спадкове правовідношення виникає лише з моменту відкриття спадщини, і це означає, що спадкоємці мають право прийняти спадщину, а всі інші повинні утримуватися від дій, які можуть перешкоджати спадкоємцеві у здійсненні цього права.

Цивільний кодекс відрізняє два типи спадкування: за законом і за заповітом. Спадкування за законом є загальним видом спадкування, тоді як спадкування за заповітом є спеціальним видом спадкування. Закон дозволяє фізичній особі скласти заповіт, але при цьому вона зобов'язана дотримуватись норм чинного законодавства. Це обмежує її свободу при вирішенні питань, пов'язаних з передачею свого майна і певних прав у разі своєї смерті [5, с. 22].

Заповіт – це юридично оформлене розпорядження особи на випадок її смерті, яке набирає чинності після її смерті, згідно зі ст. 1233 Цивільного кодексу України. У випадках, коли відсутній заповіт або він виявився недійсним, застосовується спадкування за законом. У такому разі спадкування відбувається відповідно до певних підстав: споріднення, родинні зв'язки, шлюб, усиновлення або перебування на утриманні спадкодавця протягом п'яти років. Складання заповіту не має сенсу, якщо спадкодавець задовольняється спадкуванням за законом, оскільки у цьому випадку закон визначає осіб, які спадкоємці та їхні частки спадщини [20, с. 211].

У спадкуванні за законом майно передається до зазначених у законі спадкоємців відповідно до черговості. Кожна наступна черга спадкоємців має право на спадкування у разі відсутності або усунення попередніх спадкоємців, їхнього неприйняття спадщини чи відмови від неї. Спадкоємцям також надається право за взаємною згодою змінювати черговість спадкування за допомогою нотаріально посвідченого договору, який не може порушувати прав

20

інших спадкоємців. Однак черговість може бути також змінена рішенням суду. Суд може визнати право на спадкування особи наступної черги, якщо встановлено, що вона надавала спадкодавцеві матеріальну або іншу допомогу в разі, коли той був у безпорадному стані через похилість віку, тяжку хворобу або каліцтво [5, с. 180].

Спадкоємцями за законом можуть бути особи, які народилися живими на момент відкриття спадщини, а також ті, що були зачаті за життя спадкодавця і народжені після відкриття спадщини (відповідно до статті 1222 Цивільного кодексу України).

Право на спадкування за законом виникає тільки у випадку, коли немає заповіту, його визнано недійсним, спадщину за заповітом не було прийнято або спадкоємець відмовився від неї. У такому випадку спадкування здійснюється за законом відповідно до черговості [2].

Отже, спадкові правовідносини, що регулюються як за законом, так і за заповітом, формують основу цивільного права у контексті передачі майнових прав від однієї особи до іншої після її смерті. Важливість правильного розуміння та виконання волі спадкодавця, а також захисту прав спадкоємців, підкреслює необхідність дотримання встановлених процедур та законодавчих норм. Це забезпечує справедливість у розподілі спадкового майна і допомагає уникнути потенційних конфліктів і судових розглядів, вирішуючи питання належним чином згідно із законодавством. Такий підхід важливий для підтримки порядку та передбачуваності в суспільстві, де кожен має можливість визначити долю свого майна після смерті.

2.2. Правова характеристика черговості спадкування за законом в цивільному законодавстві України

Спадкування за законом настає в тих випадках, коли відсутній заповіт, він є недійсним або не відповідає умовам, зазначеним у ньому, або коли спадкоємці, вказані у заповіті, не приймають спадщину або не мають права спадкувати. У такому разі, спадкоємцями за законом стають особи згідно з певними чергами

21
спадкування. Кожна наступна черга спадкоємців отримує право спадкувати лише у випадку, якщо спадкоємці попередньої черги відсутні, відмовляються від спадкування або їх виключають з права спадкувати. Основні підстави для закликання до спадкування за законом включають споріднення, сімейні зв'язки, шлюб, усиновлення та перебування на утриманні спадкодавця протягом не менше 5 років до його смерті [6, с. 54].

1. Закон передбачає, що першочергові права на спадок надаються дітям спадкодавця, включаючи тих, хто був зачатий за його життя і тих, хто народився після його смерті, а також подружжю та батькам спадкодавця. Після смерті батьків, діти успадковують майно як батька, так і матері. Навіть якщо шлюб не був зареєстрований, але дитина визначена у свідоцтві про народження як їх дитина, вона має право на спадок як після батька, так і після матері. Навіть діти, які народилися від шлюбу, що пізніше був визнаний недійсним, не втрачають права на спадкоємство. Усиновлені діти також мають права на спадок. У випадку подружжя, той з них, хто залишився, спадкує в першу чергу, якщо вони були у зареєстрованому шлюбі на момент смерті, що підтверджується свідоцтвом про шлюб. У випадку розірвання шлюбу до відкриття спадщини, особа, яка залишилася, не має права на спадок. Шлюб може бути розірваний у державних органах або у судовому порядку. Якщо шлюб визнаний недійсним, той, хто залишився, також не має права на спадок, оскільки недійсний шлюб не має юридичних наслідків. Батьки успадковують майно своїх дітей після їх смерті, якщо вони не позбавлені цього права (наприклад, у разі позбавлення батьківських прав або умисного вбивства спадкодавця або його спадкоємців) [11, с. 143].

2. У випадку, коли немає спадкоємців першої черги, спадкування переходить до рідних братів і сестер спадкодавця, а також до його бабусь і дідусів з обох боків – як батька, так і матері. Особи другої черги можуть спадкувати лише у випадку, якщо всі спадкоємці першої черги відмовилися від спадщини або якщо жоден з них не існує. Повнорідні та неповнорідні брати і сестри спадкодавця мають право на спадщину незалежно від свого статусу, але зведені брати і сестри не спадкують один від одного, якщо у них немає спільних

22

батьків. Для підтвердження родинних зв'язків необхідні відповідні документи, такі як свідоцтва про народження, записи в паспортах тощо. У разі неможливості надати такі документи, суд може встановити факт родинних відносин. Якщо є спадкоємці другої черги, спадкове майно розподіляється між ними в рівних частинах [16, с. 81].

3. У третій черзі спадкоємців за законом мають право на спадкування рідні дядько та тітка спадкодавця. Третя черга спадкоємців вступає в дію, якщо попередні дві черги відсутні, або якщо всі спадкоємці попередніх черг відмовилися від спадщини, не прийняли її, або були позбавлені права на спадкування. Для підтвердження родинних зв'язків необхідно надати відповідні документи, такі як свідоцтва про народження батьків спадкодавця та їх братів або сестер, де зазначені спільні батьки. У випадку, якщо неможливо представити ці документи, суд може встановити факт родинних зв'язків.

4. Згідно з законом, особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю протягом не менше ніж 5 років до відкриття спадщини, мають право на спадкування у четвертій черзі. Щоб віднести особу до четвертої черги спадкоємців, необхідно, щоб вона спільно проживала зі спадкодавцем, мала спільний побут, взаємні права та обов'язки, що характеризує поняття « сім'я ». Сім'я може формуватися на основі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення та інших підстав, що не суперечать закону і моральним засадам суспільства. Згідно зі статтею 1264 Цивільного кодексу, особи, яких спадкодавець вважав своїми родичами і які проживали з ним достатньо тривалий час (принаймні 5 років), спільно ведучи господарство і надаючи допомогу одне одному, мають право на захист своїх прав. Особі, яка претендує на спадщину, потрібно довести, що вона мала спільне проживання зі спадкодавцем (включаючи спільне господарство, спільні витрати тощо) протягом не менше ніж 5 років до відкриття спадщини. Для цього можуть бути представлені свідчення сусідів або інших членів сім'ї, документи, що підтверджують спільне проживання та спільні витрати тощо [21, с. 103].

5. У п'ятій черзі спадкоємців родичі до шостого ступеня споріднення, включаючи двоюрідних внуків, племінників, дідів та бабусь, мають право на

23

спадщину. Пріоритет у спадкуванні надається ближчим родичам перед далекими. Для підтвердження родинних зв'язків необхідно представити відповідні документи або звернутися до суду. У п'ятій черзі спадкоємців можуть включатися також утриманці спадкодавця, які не були його родичами, якщо вони отримували матеріальну допомогу від нього протягом п'яти років і це було їхнім основним джерелом засобів до існування. Згідно закону, кожен спадкоємець у цій черзі має рівну частку у спадщині. У випадку усної угоди щодо рухомого майна, спадкоємці можуть змінити розмір своїх часток, але для нерухомого майна або транспортних засобів необхідна письмова угода, засвідчена нотаріусом [17, с. 12].

Таким чином, законодавство України детально регулює процес спадкування, забезпечуючи як волевиявлення спадкодавця, так і права потенційних спадкоємців. Система черговості та детальні умови для кожної категорії спадкоємців спрямована на забезпечення справедливого та організованого переходу майна, враховуючи як близькі сімейні зв'язки, так і фактичні обставини суспільного співжиття зі спадкодавцем. Це дозволяє знизити конфліктність у справах про спадщину і гарантує, що майно буде передано особам, які реально були пов'язані зі спадкодавцем, або тим, хто за законом має на це право.

РОЗДІЛ 3. ПОРЯДОК ТА УМОВИ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ В ЦИВІЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

3.1. Прийняття спадщини за законом

Спадкоємець може прийняти чи відмовитися від спадщини, згідно з заповітом або законом. Умови чи обмеження при прийнятті спадщини не допускаються. Якщо спадкоємець проживав разом із спадкодавцем у час відкриття спадщини, його вважають таким, що прийняв спадщину, за умови, що він не відмовився від неї протягом встановленого терміну. Малолітні, неповнолітні, особи, які не мають дієздатності, а також ті, чия цивільна дієздатність обмежена, вважаються тими, що прийняли спадщину, окрім випадків, передбачених у другій і четвертій частинах статті 1273 Цивільного Кодексу. Спадщина належить спадкоємцеві з моменту її відкриття, незалежно від часу її прийняття [2].

Щоб прийняти спадщину, спадкоємець, який не мешкав постійно зі спадкодавцем у момент її відкриття, мусить звернутися до нотаріальної контори з відповідною заявою. Така заява має бути подана спадкоємцем особисто. Особа, яка досягла чотирнадцяти років віку, може звернутися з заявою про прийняття спадщини без дозволу своїх батьків чи опікуна. У випадку, коли спадкоємцем є неповнолітня або недієздатна особа, заяву про прийняття спадщини мають подати її батьки (усиновлювачі) чи опікун. Водночас, особа, яка подала заяву про прийняття спадщини, має можливість відкликати її протягом встановленого терміну для прийняття спадщини.

Щодо строків прийняття спадщини, з моменту відкриття спадщини встановлюється строк у шість місяців для її прийняття. У випадках, коли право на спадщину для особи виникає відмови від неї або неприйняття спадщини іншими спадкоємцями, строк для прийняття спадщини становить три місяці з моменту, коли інші спадкоємці відмовилися від спадщини або не прийняли її. Якщо залишилось менше трьох місяців до закінчення строку, він автоматично продовжується до трьох місяців. Прийняття заповідального відмову. Якщо

25

протягом шести місяців з моменту відкриття спадщини отримувач відмови від заповідального відмову, вважається, що він його прийняв.

Якщо спадкоємець не подасть заяву про прийняття спадщини протягом терміну, визначеного Цивільним кодексом, він вважається таким, що відмовився від спадщини. Проте, за письмовою згодою інших спадкоємців, які вже прийняли спадщину, спадкоємець, який пропустив термін, може подати заяву про прийняття спадщини до нотаріальної контори за місцем відкриття спадщини. У випадках, коли спадкоємець пропустив строк через поважні причини, суд має право встановити додатковий термін для подання заяви про прийняття спадщини на підставі поданого ним позову [10, с. 33].

В таких випадках, коли спадкоємець пропустив встановлений законодавством строк з поважних причин, таких як тривала хвороба або неможливість дізнатися про відкриття спадщини через незалежні від нього обставини, суд може визначити новий строк для прийняття спадщини. Це важливий аспект, що забезпечує гнучкість і справедливість у правовому регулюванні спадкових правовідносин. В цілому, процес прийняття або відмови від спадщини підкреслює необхідність обізнаності спадкоємців щодо їхніх прав та обов'язків, а також важливість дотримання правових термінів для забезпечення їхніх інтересів у спадкових справах.

3.2. Право на відмову від прийняття спадщини

Спадкоємець, що має право на отримання спадщини згідно з заповітом або за законом, може її відхилити протягом терміну, встановленого статтею 1270 цього Кодексу. Для цього потрібно подати заяву до нотаріальної контори в місці відкриття спадщини. У разі, якщо фізична особа має обмежену цивільну дієздатність, відмова від спадщини можлива лише з дозволу піклувальника та органу опіки та піклування. Неповнолітня особа віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років може відмовитися від спадщини зі згодою батьків (усиновлювачів), піклувальника та відповідного органу опіки. Однак відмова від прийняття спадщини, що належить малолітній або недієздатній особі, з боку

батьків (усиновлювачів) або опікуна можлива тільки з дозволу органу опіки та піклування [2].

Відмова від спадщини є остаточною та беззаперечною. Проте таку відмову можна анулювати протягом визначеного періоду для прийняття спадщини. Існує також можливість передати право на спадщину іншій особі. Наприклад, спадкоємець за заповітом може переуступити своє право на спадщину іншому спадкоємцю за заповітом, а спадкоємець за законом може передати своє право будь-якому з інших спадкоємців за законом, незалежно від порядку успадкування. Крім того, спадкоємець має можливість відмовитися від своєї частки у спадщині на користь спадкоємця, який вже відмовився від своєї частки. У випадку, коли заповідач призначив спадкоємця, особа, якій заповіт адресовано, може відмовитися від спадщини тільки на користь особи, яка є підпризначеним спадкоємцем.

Правові наслідки відмови від прийняття спадщини включають перехід частки у спадщині до інших спадкоємців і поділ її порівну серед них. Проте ці правила не застосовуються, якщо спадкоємець відмовився від спадщини на користь іншого спадкоємця або якщо заповідач підпризначив іншого спадкоємця. Крім того, якщо спадкоємцю за заповітом, який відмовився від спадщини, було накладено заповідальний відказ, то цей обов'язок переходить до інших спадкоємців за заповітом, які прийняли спадщину. Відмова від прийняття спадщини за заповітом не позбавляє спадкоємця права на спадкування за законом [6, с. 144].

При цьому, ретельне обізнаність із правовими аспектами процесу спадкування важлива для забезпечення дотримання прав та інтересів всіх сторін. Важливо, щоб спадкоємці розуміли можливості та обмеження, які закон накладає на процес відмови від спадщини, а також потенційні фінансові та юридичні наслідки таких рішень. Кожен випадок спадкування унікальний, і іноді залучення юридичного консультанта може бути необхідним для забезпечення правильного і справедливого врегулювання спадкових правовідносин.

3.3. Інші умови спадкування за законом

Перехід права на спадщину відбувається у випадку смерті спадкоємця, коли він не встиг прийняти спадщину. Право на прийняття його частки (за винятком обов'язкової) **переходить до його спадкоємців (спадкова трансмісія)**. У такому випадку прийняття спадщини здійснюється на загальних підставах протягом залишеного строку. Якщо залишиться менше трьох місяців, строк автоматично продовжується до трьох місяців.

Відумерлість спадщини визначається у випадках, коли немає спадкоємців, які б прийняли спадщину, або коли всі вони відмовилися від неї. Суд може оголосити спадщину відумерлою на підставі заяви відповідного органу місцевого самоврядування, поданої після року з моменту відкриття спадщини. **Відумерла спадщина переходить у власність територіальної громади за місцем її відкриття**, яка зобов'язана покрити зобов'язання спадкодавця перед кредиторами. До моменту визнання спадщини відумерлою, вона знаходиться під захистом. Якщо спадкодавець не визначив у заповіті, як розділити спадщину між спадкоємцями, вважається, що всі частки є рівними, і кожен спадкоємець має право на виділення своєї частки у натурі [2].

Переважне право певних спадкоємців на отримання спадкового майна у формі конкретних предметів. Якщо ці спадкоємці проживали разом із спадкодавцем протягом не менше одного року перед його смертю, вони мають перевагу перед іншими спадкоємцями щодо отримання в натурі побутових предметів та речей, які використовувалися в повсякденному житті, у розмірі їхньої частки у спадщині. Також, спадкоємці, які разом з спадкодавцем мали спільну власність, мають перевагу перед іншими спадкоємцями щодо отримання в натурі цієї власності, знову ж таки, у межах їхньої спадкової частки, якщо це не порушує інтересів інших спадкоємців, які мають суттєве значення.

Перерозподіл спадщини можливий у випадку, коли після закінчення встановленого терміну для прийняття спадщини та розподілу майна між спадкоємцями, інші спадкоємці вирішують прийняти спадщину згідно зі

статтею 1272 Цивільного кодексу. В таких обставинах вони мають право вимагати передачі їм речей майна в натурі або виплати грошової компенсації. Якщо майно, що стало предметом претензій спадкоємця, який не встиг прийняти спадщину вчасно і яке перейшло в статус відумерлого до територіальної громади, досі збереглося, такий спадкоємець має право вимагати його передачі у натурі. У випадку, коли майно вже було продано, спадкоємець має право на грошову компенсацію [15, с. 211].

Кредитор спадкодавця має право вимагати від спадкоємців задоволення своїх вимог. Спадкоємці повинні повідомити кредитора про відкриття спадщини, якщо вони відомі про наявність боргів спадкодавця. Кредитор має право пред'явити свої вимоги до спадкоємців, які прийняли спадщину, протягом шести місяців з моменту, коли він дізнався або міг дізнатися про відкриття спадщини, незалежно від строку заборгованості. У випадку, якщо кредитор не знав і не міг знати про відкриття спадщини, він може пред'явити вимоги до спадкоємців протягом одного року від настання строку заборгованості. Кредитор, який не пред'явив вимоги до спадкоємців у встановлені строки, втрачає право на вимогу.

Спадкоємці зобов'язані повністю задовольнити вимоги кредитора, проте не більше, ніж вартість майна, яке вони отримали у спадщину. Кожен спадкоємець має відшкодувати кредиторів суму, що відповідає його частці у спадщині. Вимоги кредитора можуть бути задоволені одноразовим платежем, якщо інше не домовлено між спадкоємцями та кредитором.

Якщо спадкоємці відмовляються прийняти одноразовий платіж, суд на основі позову кредитора може вжити заходів до стягнення з майна, яке було передане їм у натурі. Захист спадкового майна здійснюється в інтересах спадкоємців, осіб, які відмовилися від спадщини, та кредиторів спадкодавця для збереження його до моменту офіційного прийняття спадщини. Нотаріус за місцем відкриття спадщини, а у випадку його відсутності — органи місцевого самоврядування, можуть ініціювати заходи для забезпечення збереження спадкового майна або діяти згідно з заявою спадкоємців [14, с. 97].

Охорона спадкового майна триває до завершення строки для прийняття спадщини. Витрати, пов'язані з охороною спадкового майна, компенсуються спадкоємцями пропорційно до їхніх часток у спадщині.

У разі, коли спадкоємство відбувається як за заповітом, так і за законом, виконавець заповіту, якого призначив спадкодавець, забезпечує охорону всієї спадщини. Спадкоємці за законом також мають право призначити іншу особу для охорони частини спадщини, яка передбачена законом.

Якщо в спадщині є майно, що потребує утримання, догляду або інших дій для його підтримання, нотаріус або органи місцевого самоврядування можуть укласти договір на управління спадщиною з іншою особою у випадку відсутності спадкоємців або виконавця заповіту. Особа, яка управляє спадщиною, має право виконувати будь-які необхідні дії для збереження спадщини до прийняття спадщини або з'явлення спадкоємців. Особа, що управляє спадщиною, має право на отримання оплати за свої послуги [14, с. 98].

Таким чином, правовий регулювання спадкування в Україні передбачає чіткий механізм відмови від спадщини та передачі прав на неї іншим особам, забезпечуючи при цьому врегулювання правовідносин між спадкоємцями та заборгованостями перед кредиторами. Важливо розуміти всі юридичні наслідки, що випливають з рішення про прийняття чи відмову від спадщини, а також знати про можливість продовження строків для прийняття спадщини в особливих випадках. Ретельне знання цих аспектів дозволяє спадкоємцям уникнути потенційних юридичних конфліктів та забезпечує правильне виконання волі спадкодавця.

ВИСНОВКИ

При написанні курсової роботи у відповідності до мети дослідження та поставлених завдань нами було сформульовано наступні висновки.

Спадкові правовідносини в українському праві розглядаються як форма універсального правонаступництва, що передбачає повний перехід прав та обов'язків померлого до спадкоємця. Такий перехід прав відбувається автоматично після смерті особи, без можливості виборчого прийняття спадщини. Це забезпечує захист майнових прав спадкоємців і служить основою для їх подальшої правоздатності. Проте, наявність юридичної комплексності в регуляції спадкових правовідносин свідчить про потребу їх детального вивчення та подальшого розвитку відповідно до змін у законодавстві та суспільних реалій.

Структура спадкових правовідносин охоплює суб'єкти, об'єкт та зміст відносин. Спадкоємці як основні суб'єкти володіють правами на весь комплекс майна спадкодавця, включаючи як матеріальні, так і деякі особистісні немайнові права. Правовий статус спадкоємців і спадкодавців зазнає значних трансформацій після відкриття спадщини, що вимагає точного юридичного регулювання та забезпечення правової передбачуваності у спадкових відносинах.

Відкриття спадщини регулюється Цивільним кодексом України та включає чітко визначені правила та процедури. Смерть особи або її оголошення померлою вважається підставою для відкриття спадщини, яка потребує державної реєстрації акту смерті. Нотаріуси відіграють ключову роль у процесі відкриття спадщини, забезпечуючи дотримання прав спадкоємців та інших зацікавлених осіб. Правильна ідентифікація місця та часу відкриття спадщини є критично важливою для уникнення правових конфліктів та забезпечення правової ясності у процедурі спадкування.

Останні зміни в українському законодавстві про спадкування значно розширили можливості для іноземних громадян та осіб без громадянства бути спадкоємцями, як за законом, так і за заповітом, дозволяючи спадкодавцям

31

включати осіб з різних правових систем у свої заповіти. Цивільний кодекс України враховує майно, що пов'язане з іноземними правовими системами, в тому числі за кордоном, що вносить складнощі у міжнародне спадкування через колізії між різними правовими системами. Процес визначення права, яке застосовується до спадщини, залежить від міжнародних угод або національних колізійних норм, що вибирають компетентний правопорядок у складних випадках. Такі регуляції забезпечують більшу гнучкість і врахування міжнародних аспектів у спадкових правовідносинах, але також ставлять перед правозастосуванням нові виклики у зв'язку з потребою вирішення правових колізій. Це підкреслює важливість адаптації національних правових систем до умов глобалізації та міжнародної інтеграції.

Спадкування за законом в Україні відбувається у випадках, коли спадкодавець не залишив заповіту, або заповіт визнано недійсним. В цьому контексті, спадщина передається родичам померлого згідно з чітко встановленою законом черговістю. Таке спадкування забезпечує захист прав родичів спадкодавця, визначаючи їх як натуральних наступників майна. Черговість спадкоємців за законом регулюється Цивільним кодексом України і має на меті запобігання випадкам, коли майно може залишитися без власника. Це забезпечує соціальну справедливість та стабільність, зменшуючи можливість конфліктів між потенційними спадкоємцями та допомагаючи у підтримці порядку в передачі майнових прав. Особливість спадкування за законом полягає в тому, що держава через своє законодавство визначає алгоритм розподілу майна, що залишилося, спираючись на засади сімейного права та соціальної справедливості. Такий підхід забезпечує передбачуваність і законність процесу спадкування, мінімізуючи судові спори та врегульовуючи потенційні конфлікти серед спадкоємців.

Черговість спадкування за законом в Україні структурована таким чином, що кожна наступна категорія спадкоємців має право на спадщину лише у випадку відсутності або відмови від спадщини попередніми спадкоємцями. Це регулюється Цивільним кодексом, який забезпечує логічний і справедливий порядок розподілу майна. Подібна система дозволяє враховувати близькість

32

родинних зв'язків та забезпечує родинне майно найбільш тісно пов'язаним з померлим особам. У цьому контексті правова система сприяє підтримці сімейних цінностей, надаючи першочергове право на спадкування найближчим родичам. Також, черговість спадкування може бути змінена за рішенням суду у виняткових випадках, що забезпечує гнучкість і можливість адаптації до особливих обставин. Важливість такої системи полягає в забезпеченні балансу між правовою визначеністю та необхідністю забезпечення справедливості в окремих випадках. В цілому, законодавчо врегульована черговість спадкування за законом спрямована на зменшення правової невизначеності і забезпечення передбачуваності відносин спадкування.

Прийняття спадщини за законом залежить від вираження волі спадкоємця: він може або прийняти, або відмовитися від спадщини. Особливості такого прийняття регламентуються Цивільним кодексом України, який не допускає прийняття спадщини з умовами чи застереженнями. Якщо спадкоємець проживав зі спадкодавцем до моменту його смерті, він вважається таким, що прийняв спадщину, якщо не заявить про відмову протягом встановленого законом строку. Неповнолітні, недієдатні особи автоматично вважаються такими, що прийняли спадщину, крім деяких випадків. Подання заяви про прийняття спадщини необхідно в нотаріальній конторі, особливо якщо спадкоємець не проживав зі спадкодавцем. Передбачені терміни для прийняття спадщини — це критичний аспект, що вимагає уважності з боку спадкоємців для уникнення автоматичної відмови від спадку.

Відмова від спадщини — це таке ж свідоме рішення спадкоємця, як і її прийняття. Спадкоємець може відмовитись від спадщини протягом шести місяців, що надає можливість вибору у випадку, якщо спадщина не відповідає його очікуванням або занадто обтяжена зобов'язаннями. Юридичні процедури забезпечують можливість подання відповідної заяви в нотаріальну контору. Важливо, що така відмова є безумовною і не може бути змінена після закінчення встановленого терміну, хоча існують винятки для осіб з обмеженою дієздатністю. Це правило захищає інтереси спадкоємців і забезпечує

впевненість у їх волевиявленні, дозволяючи їм уникнути небажаних юридичних та фінансових наслідків.

Спадкування в Україні також включає випадки, коли спадкоємець **помер після відкриття спадщини, але не встиг прийняти її**; тоді його частка може бути передана його спадкоємцям. Юридично це називається спадковою трансмісією і вимагає дотримання певних процедур для забезпечення прав наслідувачів. Важливою частиною спадкового права є і відумерлість спадщини, коли не з'являються спадкоємці, які б взяли спадщину або відмовилися від неї. У таких випадках спадщина може перейти до територіальної громади, що забезпечує покриття можливих заборгованостей перед кредиторами. Також важливі правила охорони спадкового майна до моменту його прийняття, що включає заходи зі збереження та управління майном. Особливу увагу варто звернути на правила задоволення кредиторів, які мають право вимагати від спадкоємців покриття заборгованостей. Ці умови підкреслюють складність і важливість дотримання всіх аспектів спадкового права, щоб уникнути правових конфліктів і забезпечити справедливий перехід майнових прав.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text>
2. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 30 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Васильченко В. В. Юридична сутність інституту спадкового договору та його місце в системі цивільного права. *Право України*. 2013. №7. С. 137-140.
4. Гончарова А.В. Розмежування понять «спадкова трансмісія» та «спадкове представлення». *Підприємництво, господарство і право*. № 11. 2019. С. 48-50.
5. Грін О. О. Спадкове право України : навчальний посібник: Альб. Схем. Ужгород : ФОП Бреза А.Е., 2021. 208 с.
6. Заїка Ю.О. Спадкове право в Україні: Становлення і розвиток: Монографія. 2-е вид. К.: КНТ, 2017. 288 с.
7. Зайцев О.Л. Основні положення спадкового права : Форум права. 2010. №1, 231 с.
8. Іванова К.Ю. Склад спадщини: Теоретичні та практичні проблеми визначення. *Порівняльно-аналітичне право*. №5. 2015. С. 111-112.
9. Карпенко Ю.В. Реалізація права на відмову від спадщини. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій : матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.-практ. конф., м. Одеса, 26 березня 2021 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2021. 235 с.
10. Ковальчук Я.В. Право на складання заповіту. *Юридичний журнал*. 2016. № 10 (52). С. 32–33.
11. Козловська Л. В. Співвідношення понять спадкування та набуття права власності в порядку спадкування. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2013. № 1. С. 143-151.

12. Кравчик М. Б. Спадкові правовідносини як механізм здійснення спадкових прав. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2018. Вип. 33. С. 102-106.
13. Кухарев О.С. Спадкове право України : підручник. Київ: Алерта, 2020. 362 с.
14. Нелін О. До питання спадкування за заповітом з Цивільним кодексом України. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 11. С. 96-98.
15. Спадкове право: навч. посіб. / Ю. О. Заїка, С. О. Рябоконт. К.: Юрінком Інтер, 2019. 352 с.
16. Спадкове право: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / кол. авт. ; кер.авт. кол. канд. юрид. наук, доц. Нестерцова Собакарь О.В. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2017. 164 с.
17. Трохимчук К.О. Поняття та особливості заповіту. Теоретичні та практичні аспекти розвитку науки та освіти (частина II): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 22-23 січня 2020 року. Львів : Львівський науковий форум, 2020. 76 с.
18. Цивільне право України: Академічний курс: Підруч.: У двох томах / За заг. ред. Я.М.Шевченко. Т. 1. Загальна частина: К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2013. 520 с.
19. Чабан О.М. Правові наслідки пропущення строку прийняття спадщини. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2018. Вип. 7. С. 333-339.
20. Шама Н. Укладення спадкового договору. *Вісник Львівського університету*. 2011. Вип. 52. С. 211-218.
21. Щербина Б. С. Відмова від прийняття спадщини як спосіб здійснення права на спадкування. *Молодий вчений*. 2015. № 8 (23). С. 103–108.
22. Юсіфлі Б. Т. Спадкування за заповітом. Збірник матеріалів міжкафедрального круглого столу (Київ, 10 квітня 2014 року). Київ: Національна академія внутрішніх справ. 2014. С. 86–88.

23	http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/6_2021.pdf	56 джерел	0.56%
24	http://pli.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-29.0	2 джерела	0.55%
25	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5785/1/6049_IR.pdf	9 джерел	0.53%
26	https://archive.org/stream/molodiy_vcheniy_2015/8_23_1_2015_djvu.txt	3 джерела	0.51%
29	http://univd.edu.ua/science-issue/issue/4650		0.5%
30	http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/UV/article/view/8841/0	6 джерел	0.5%
31	https://www.wunu.edu.ua/opp/uf/pravo/pravo_bakalavr/Spadkove_pravo/Work.pdf		0.5%
32	http://tnu.edu.ua/sites/default/files/normativbasa/tnupravonoabr2017.pdf	3 джерела	0.49%
33	https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/16682/Aktualni%20problemy%20ta%20perspektyvy%20	5 джерел	0.47%
34	https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/984b8b39-43bd-4017-900f-88b61b7f5d06/content	9 джерел	0.47%
35	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40412/1/%D0%A1%D0%B0%D0%B4%D0%B2%D1%81_%D0%BA%D0%B0_%D0%9...		0.45%
36	https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/597/21%20%D0%A6%D0%B8%D0%B2%20%D0%BF%D1%80%20%D0%...		0.45%
37	https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/01/%D0%9E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D0%B0_2012_%D1%872.pdf		0.44%
38	http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/3517/1/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84.%20%D0%B2%D0%BF%D1%80%20%D0%...	2 джерела	0.44%
39	http://repository.sspu.sumy.ua/bitstream/123456789/7302/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BC-1.pdf		0.43%
41	https://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2022/zbirnik_materialiv_konferenciji_23.06.2022.pdf	2 джерела	0.41%
42	http://nm2.univd.edu.ua/download/134436		0.41%
43	http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17219/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-29.0	2 джерела	0.41%
44	http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Tezi-konferencii-KVS-Ukraini25_10_2019.pdf	2 джерела	0.41%
45	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/29888/1/%D0%A6%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%80%20%D0%...	2 джерела	0.4%
46	http://nm2.univd.edu.ua/download/132555		0.4%
47	http://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/PUPCH-3-2017.pdf	2 джерела	0.4%

48	http://www.lac.lviv.ua/doc/zbirnyk_pravo_konferentsiya_31.01.2012.pdf	0.4%
49	https://lacris.ulapland.fi/ws/portalfiles/portal/36275918/_24_04_23_2.pdf	0.39%
50	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1121/5.1.pdf	7 джерел 0.39%
51	https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u189/8._spadkove_pravo_0.pdf	0.39%
52	http://eprints.cdu.edu.ua/475/1/8edaf3a3-d1c6-4e95-bccf-294081ccf5ce.pdf	2 джерела 0.36%
53	https://infopedia.su/8xa558.html	7 джерел 0.36%
54	http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/20728/1/dysert_baliuk.pdf	0.35%
55	https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/98ff888a-cc3f-43cc-b45a-7ac15470d5a9/content	0.35%
56	http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/17856	65 джерел 0.35%
57	http://eprints.zu.edu.ua/36022/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9B%D0%86%D0%A2%...	0.33%
58	https://studopedia.ru/19_341235_zmlstoviy-modul--.html	4 джерела 0.33%
59	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/20358/%d0%90%d0%b4%d0%bc%d1%96%d0%bd%d1%96%d1%81%...	2 джерела 0.33%
60	https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/42029/1/%d0%9b%d1%83%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%be.pdf	0.33%
61	https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81938	2 джерела 0.32%
62	https://dokumen.tips/documents/-2-f-3-3-2015.html	6 джерел 0.32%
63	https://student.zoomru.ru/grajdan/zagalna-harakteristika-spadkovogo-prava/204772.1670748.s5.html	0.32%
64	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6050/1/%d0%91%d0%91%d0%9b_%d0%9f%d0%9e%d0%9a%d0%90%d0%96%d...	0.32%
65	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/20340/%d0%a6%d0%b8%d0%b2%d1%96%d0%bb%d1%8c%d0%bd%...	2 джерела 0.3%
66	https://mip.onua.edu.ua/wp-content/uploads/2023/01/knf.pdf	0.29%
67	http://duvs.edu.ua/wp-content/uploads/Docs/vysnik/2019-1.pdf	0.29%
68	https://ronl.org/sochineniya/gosudarstvo-i-pravo/85117	0.29%
69	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/23616/1/%D0%A6%D0%9F%20%D0%9E%D0%A7%202018.docx	5 джерел 0.28%

70	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/12123/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%84%d0%94%d0%9a%...	0.28%
71	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/12006/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%b7%d0%b1%d1%96%...	0.27%
73	https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Materiali-lektsij_TSivil-ne-ta-simejne-pravo.pdf	9 джерел 0.26%
74	https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/Konferenciya-verstka-molodih-uchenih_01.12.pdf	0.24%
75	https://nni1.naiu.kiev.ua/files/naukovi%20zahodu/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2...	3 джерела 0.24%
76	https://www.law.vnu.edu.ua/_files/ugd/65dd18_8a1cdde930d84a958461ef1ddde46270.pdf	2 джерела 0.24%
79	http://palata.notariat.org.ua/pravo/doc/110.html	4 джерела 0.23%
80	https://advokatonline.org.ua/19-ponyattya-ta-vydy-spadkuvannya-pravo-na-spadkuvannya-usunennya-vid-spadkuvannya-chas-i-	0.23%
82	http://univer.km.ua/sites/default/files/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B4%D1%96%...	0.23%
83	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10570/dis_Gusieva_2021.pdf?isAllowed=y&sequence=1	0.23%
85	http://karlivka.just.gov.ua/uploads/2013-06/metodichka-.doc	0.23%
86	https://www.univer.km.ua/sites/default/files/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B4%D1%96%...	3 джерела 0.22%
88	http://www.scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/bb2/dis_Stazilova.pdf	9 джерел 0.22%
89	http://consultant.parus.ua/?doc=09IRE73F3E	29 джерел 0.22%
90	http://ner-bud.com.ua/poradi-yurista/pravo-na-obov%e2%80%99yazkovu-chastku-u-spadshhini-2	2 джерела 0.21%
91	https://www.essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/81343/1/Solomka.pdf	0.21%
92	https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/83301502	2 джерела 0.21%
94	http://advoc.kiev.ua/Zone5_4.htm	2 джерела 0.21%
95	http://lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2022/24/24_2022.pdf	0.19%
96	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/7038/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%2025.11.20...	0.19%
97	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/698/1/703_IR.pdf	0.19%
98	https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/33729/2/02-%D0%A1%D0%9D%D0%9F%D0%94_%D0%9A%D0%9B.docx	0.19%

99	http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/7878787/622/%d0%9f%d0%b0%d1%81%d1%8e%d0%ba%20%d0%9	25 джерел	0.19%
100	http://studentliebry.com.ua/preview/mok0058.doc	30 джерел	0.19%
101	https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/handbook-for-fundamental-rights-and-freedoms-of-idps_ukr_web.pdf	29 джерел	0.19%
102	http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/2_2023/part_2/2-2_2023.pdf	26 джерел	0.19%
103	https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/11651/1/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f_%d0%bf	2 джерела	0.18%
104	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/829/1/822_IR.pdf		0.16%
105	https://nadoest.com/kodeks-ukrayini-naukovo-praktichnij-komentar-za-redakciyeyu-ro-stor-4	3 джерела	0.15%
106	http://apnl.dnu.in.ua/2_2022/2_2022.pdf		0.13%
107	https://nbuviap.gov.ua/images/informaciyni_vidanya/grom_dumka/Gromadska_dumka_2024_2.pdf	3 джерела	0.13%
108	http://ulrda.kr-admin.gov.ua/ogol.html	3 джерела	0.13%
110	http://www.ostrovok.lg.ua/news/agrozona/advokati-rozpovili-yak-oformiti-spadshchinu-dlya-fizichnih-osib-vimusheni	4 джерела	0.13%
112	https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/663/1/snvo%20doneck_%d0%b8%d1%8e%d0%bd%d1%8c_2020new%20	2 джерела	0.13%
113	https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/45387	3 джерела	0.12%
115	https://westudents.com.ua/glavy/73483-1-vdkrittya-spadschini.html		0.12%
116	http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/23360/Pionova_Bakalavska_robota.pdf?isAllowed=y&sequ	35 джерел	0.12%
117	https://revolution.allbest.ru/law/01439982_0.html	8 джерел	0.12%
118	https://forum.antiraid.com.ua/topic/7802-%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0	17 джерел	0.11%
119	http://www.osce.org/uk/ukraine/233276?download=true		0.11%
120	http://maydan.drohobych.net/?p=36677	9 джерел	0.11%
122	http://mashika.com.ua/proponovana-model-zavdan-dlya-9-go-klasu-iv-etapu-vseukrayinskoyi-olimpiadi-z-pravoznavstva		0.11%
124	http://5fan.ru/wiejob.php?id=47778		0.1%
125	http://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/NP-2015-1/NP-2015-1.pdf		0.1%

126	https://knowledge.allbest.ru/law/2c0a65635a3ac79b5d43a88421306c27_1.html	0.1%
127	https://protocol.ua/ru/postanova_ktss_vp_vid_08_08_2018_roku_u_spravi_369_113_18	0.1%
128	http://www.referatu.net.ua/referats/7569/170486	6 джерел 0.1%
129	http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/29951/1/Diser.doc.pdf	0.1%
130	https://urst.com.ua/download/act/tsku.docx	29 джерел 0.1%
131	https://protocol.ua/ua/postanova_ktss_vp_vid_21_05_2018_roku_u_spravi_479_187_17	0.1%
132	https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Electronni_naukovi_vidannya/2018/2_2018_Zb_molodih_vchenih_HIST.pdf	0.1%
133	http://referatu.com.ua/referats/7569/149847	0.1%
134	https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26964/1/Antipova_magistr.docx	0.1%
135	https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/58701	2 джерела 0.1%
136	http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8839/3/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0	2 джерела 0.1%

Джерела з Бібліотеки

50

1	Студентська робота	ID файлу: 1015793393	Навчальний заклад: Open International University of Hu	12 Джерело	23.7%
20	Студентська робота	ID файлу: 1016030041	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.58%
27	Студентська робота	ID файлу: 1015175024	Навчальний заклад: Open International University of Hu	3 Джерело	0.51%
28	Студентська робота	ID файлу: 1015538096	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.5%
40	Студентська робота	ID файлу: 1016049055	Навчальний заклад: Open International University of Hu	2 Джерело	0.41%
72	Студентська робота	ID файлу: 1015895911	Навчальний заклад: Open International University of Hu	3 Джерело	0.27%
77	Студентська робота	ID файлу: 1015918761	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.24%
78	Студентська робота	ID файлу: 1010368374	Навчальний заклад: Open International University of Hu	3 Джерело	0.23%
81	Студентська робота	ID файлу: 1015804915	Навчальний заклад: Open International University of Hu	12 Джерело	0.23%
84	Студентська робота	ID файлу: 1016049566	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.23%

87	Студентська робота	ID файлу: 1014746964	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	3 Джерело	0.22%
93	Студентська робота	ID файлу: 1015174916	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.21%
109	Студентська робота	ID файлу: 1016001311	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.13%
111	Студентська робота	ID файлу: 1015998715	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.13%
114	Студентська робота	ID файлу: 1015084249	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	2 Джерело	0.12%
121	Студентська робота	ID файлу: 1011234987	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	2 Джерело	0.11%
123	Студентська робота	ID файлу: 1015959900	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.1%